

Két hétfő emléke

Arthur Miller drámája Egerben

Szatmári György, Tunyogi Péter, Csonka Anikó és Csendes László.

KONCZ JÁNOS FELVÉTELE

Csupa időszerűtlen dolog. Nemcsak az ötven évvel ezelőtti Amerika nem hasonlít a mairra, de arra semmiképpen sem, ahogyan azt elképzeljük. Nemcsak a mosatlan ablakú raktár, ahol a mindent tudó, mindenre emlékező Larry van szükség egy ritkább alkatrészt megjelöléséhez, nem idézi azt a számítógép vezérelte magas szintű szervezettséget, amit egy mai tengerentúli műhelyről feltételezünk. De még ha az egykori amerikai kisüzem külsőségei és munkakörülményei legalább azokra az autószervezikre emlékeztetnek is, ahol mi ma Magyarországon megfordulni kényszerülünk, Arthur Miller régi darabjának lényeges problémái nálunk sem mondhatók divatosaknak.

Vélhetnénk, hogy a darab a kapitalista körülmények között a munkában való elidegenedés klasszikus marxista elemzését illusztrálja néhány emberi sors felskiccelésével. Megélhetési gondok és alkohol pusztítják Miller hőseiben a nemesebb érzéseket, szándékokat, a költészet senkinek sem kell, az ablakok megmosása pedig csak oda vezet, hogy látni lehet a szomszédokban élő prostituáltakat. A tragikus paradoxon, hogy a kosz mégis legalább valamiféle védelmet nyújtott a külvilág nagyobb szennyétől.

Egykor a szocializmus ideológusai az elidegenedés leküzdését várták az új, a magántulajdon nélküli társadalomtól. Ma alighanem beérnének, ha nagyobb szociális áldozatok nélkül tehetnék gazdaságilag működőképesse rendszerünket. Nem nagy csoda hát, ha az elidegenedés kérdésköre nem éppen divatos ideológiai probléma napjainkban. Miller és az „amerikai álom” más színpadi kritikussai, mint O'Neill vagy Tennessee Williams viszont ismét divatba jöttek. S velük, de nemcsak velük, egyfajta pszichologizáló realizmus is új életre látszik kelni, amit pedig mint ásatag naturalizmust néhányszor már elparentáltunk.

Lehet, hogy a művészet ismét érzékenyebb a valóság irányára, mint az elmélet? Mindenképpen ilyesmit sejtet az, hogy Egerben a *Két hétfő emléke* úgy igen hatásos előadás, hogy sem rendkívüli szcenikai újdonságok, sem bravúros színészi megoldások nincsenek benne. Legalábbis hosszabban tudnám sorolni a megoldatlan, éppen csak felvázolt, jelzett figurákat, mint a telitalálatokat. Csakhogy egyrészt a Szabó Ágnes rendezte előadásnak a döntő pontjain van jelentős színészi egyéniség vagy legalább jól elkapott figura, míg a kevésbé eltalált alakok, pillanatok a súlytalanabb epizódokra esnek. Az előadás igazi találat az azonban bizonyára a naiv emberség megmutatása. A rendezőnek sikerül olyan légkört teremtenie, illetve teremtetnie a színpadon, amelyben a színészi esetlenségek esendőségek is figurateremtő, jellemformáló erővé válhatnak.

A játék alaphangját Sziki Károly gyermekien nyílt, ártatlan, de az élet nehézségeit is értő, tudomásul vevő Bertje határozta meg egyfelől, másfelől pedig Csendes László erőteljesen, éretten megfogalmazott Gusa, akinek sorsában tragédiává csomósodik valamennyiük élete. Szatmári György a kitörni képtelen, végül alkoholba menekülő költői lélek fájdalmait, vacogását állítja elénk meggyőzően, Solymosi Tibor pedig Raymund amolyan alfőnöki szerepében nemcsak kitűnő figura,

de állandóan látjuk rajta a kettős feszültséget, amit a rábízott munkáért és a rábízott emberekért egyszerre érzett s egymásnak gyakran ellentmondó felelősség okoz. Larry szerepében Tunyogi Péter legjobb pillanata, amikor örül saját mindentudásának és beletörődik, hogy neki ezt nyújtotta az élet. Agárdy Ilona jóságos aggodalommal kíséri végig a két hétfőn történeteket, Csonka Anikó egy nagy lendülettel színre hozza Patricia könnyűvérű, gátlástalan, élethabzsoló alakját, hogy azután apránként kibontsa a lány emberségesebb érzéseit, vonzódásait is. M. Horváth József Tom merev részegségét, majd a kigyógyult alkoholista fontoskodó öntudatát egyaránt jól ábrázolja. Győrvári János Jimje korántsem látszik olyan öregnek, mint amilyennek mondják, csak az alak masszív erőteljessége jelenik meg játékában, holott legalább Gus halálának elbeszélésekor nagy szükség lenne a vénember belső reszketéségre, az időtől mégiscsak kikezdett, ha nem elnyűtt egyéniség törekenységére.

Menczel Róbert díszlete találékonnyan használja ki a színház üzemszerűségét, amikor stúdiószínpaddá rendezi be a valódi színpadot. Csapok, karok, tartók, kerekék mind díszletté válnak, s mi is közöttük ülünk. Pilinyi Márta ruhái többnyire észrevétlenségükkel tüntetik ki magukat, de jelentése van a második hétfőn Kennethre került nagykabátnak, meg a tragédiákat „elbeszélő” kalapoknak.

Zappe László